

Til

- Kommunene
- Fylkeskommunene

Vår sakshandsamar: Hogne Haktorsen
E-post: hogne.haktorsen@post.hfk.no

Att.: Ordfører / fylkesordfører
Rådmann / fylkesrådmann
Byråd / fylkesråd
Saksansv. valgteknisk forberedelse
Evtnt. videresending til representanter for valglister til kommune- og fylkestingsvalget

Dykkar ref.:
Vår ref.:
Vår dato: 02.09.2011

Valg av kontrollutvalg for perioden 2011 – 2015.

Forum for Kontroll og Tilsyn (FKT) er en interesseorganisasjon for kontrollutvalgene i norske kommuner og fylkeskommuner og sekretariatene deres.

Kontrollutvalget er et av de få lovfestede utvalgene i kommunen / fylkeskommunen. Kontrollutvalget er blitt et stadig mer sentralt utvalg i kommunen, ikke minst på grunn av økt fokus på forvaltningsrevisjon og selskapskontroll som tillegg til finansiell revisjon. Det gjør og at partiene prioriterer utvalget høyere nå enn før. FKT ser det som en naturlig og gledelig utvikling.

Utvalget er ellers spesielt ift. hvem som kan velges. FKT fikk i 2007 mange meldinger om feil ved valg av kontrollutvalg, og vil derfor gi noen råd og innspill før nytt utvalg skal velges i 2011. Vi vil og peke på noen aktuelle lovklider og dokumenter:

- Kommuneleien § 77 – 80.
- Forskrift om kontrollutvalg, med departementet sine merknader, av 2004.
- KRD, rapport: "85 tilrådingar for styrkt eigenkontroll i kommunane", av des. 2009.
- KRD rettleiar: "Kontrollutvalsboke, om rolla og oppg. til kontrollutvalet", av febr. 2011.
- KRD "Høyringsnotat om endringar i kommunelova og enkelte andre lovar (eigenkontrollen i kommunane m.m.)" Høyringsfrist 15. sept. 2011.

Valg av kontrollutvalg på det konstituerende møtet.

Minst et av medlemmene i kontrollutvalget skal være medlem av kommunestyret eller fylkestinget. Som vist nedenfor, er mange utelukka frå valg til kontrollutvalget. Kommuner som velger kontrollutvalg etter at andre råd og utvalg er valgt, opplever gjerne at det er vanskelig å finne et kommunestyremedlem som er valgbær til kontrollutvalget, ettersom kandidaten gjerne alt har fått verv som medlem eller varamedlem i et utvalg, som ikke er forenlig med å være medlem i kontrollutvalget. KRD sitt forslag i høringen er at kontrollutvalget således bør velges på det konstituerende møtet. Uavhengig av når evtnt. lovendringer trer i kraft, oppfordrer FKT kommunene til å velge kontrollutvalg på konstituerende møte, etter valg av formannskap/fylkesutvalg, ordfører / fylkesordfører og varaordfører.

Antall medlemmer i kontrollutvalget.

Lovkravet er at det skal være minst 3 medlemmer i kontrollutvalget. I høringen til departementet er det forslag om minstekrav på 5 medlemmer. FKT råder til at kommunene velger minst 5 medlemmer inn i kontrollutvalget. Det er vår oppfatning at det er en helt annen dynamikk i kontrollutvalg med 5 fremfor 3 medlemmer. Utvalg med 3 medlemmer er dessuten svært sårbare ved forfall til møter.

Hvem kan ikke velges inn i kontrollutvalget?

Kommuneloven § 77 punkt 2 viser hvem som ikke kan velges inn i kontrollutvalget:

"2. Utelukket fra valg er ordfører, fylkesordfører, varaordfører, medlem og varamedlem av formannskap og fylkesutvalg, medlem og varamedlem av kommunal eller fylkeskommunal nemnd med beslutningsmyndighet, medlem av kommuneråd eller fylkesråd og ansatte i kommunen eller fylkeskommunen."

Noen det er uheldig å velge inn i kontrollutvalget?

Det skader heller ikke å ta hensyn til innholdet i KRD sin høring når kommunene skal velge kontrollutvalg. Selv om det ikke er lovkrav i dag, så bygger det på de 85 tilrådingene, og det er ikke tilfeldig at det er kommet med i høringsnotatet.

KRD foreslår at medlem av kommunestyrekomité og fylkestingskomité etter § 10a, også skal være utelukket fra valg.

Arbeidsgruppen som kom med sine 85 tilrådingene mente og at ledere og styremedlemmer i kommunalt eide selskaper burde være utelukket fra valg, ettersom kontrollutvalget kan sette i verk selskapskontroll i respektive selskaper. Dept. sin holdning i høringen er at habilitetsreglene er tilstrekkelig til å sikre klargjøring av roller, men presiserer: *"Dersom ein lokalt ønskjer å avskjera rollekombinasjonar mellom selskapa og kontrollutvalet, er det høve til å ta omsyn til dette ved val av kontrollutvalet"*.

FKT vil peke på noen uheldige rollekombinasjoner som kommunene og fylkeskommunene kan styra klar ved å velge andre til kontrollutvalget:

- Kontrollutvalget har et "påse-ansvar" overfor revisjonen, jmf. KL §77 pkt. 4. FKT synes således det er uheldig om kontrollutvalgsmedlemmer samtidig sitter i revisjonsstyret.
- Kontrollutvalget innstiller i plan for selskapskontroll, og påvirker i stor grad hvilke selskap det skal gjennomføres selskapskontroll i. Kontrollutvalgsmedlemmer som har styreverv i eller har ledende stilling i et av de samme selskapene, bør etter FKT sin mening fratre under denne prosessen. FKT mener kommunen gjør det lettere for seg selv med å velge andre enn medlemmer av kontrollutvalget inn i selskapsstyret. Det er et råd ift. alle selskap der kommunen har eierdeler, men er viktigere jo større det kommunale eierskapet er.

Skal opposisjonen ha lederen i kontrollutvalget?

Det er ikke noe lovkrav om at opposisjonen skal ha lederen i kontrollutvalget, men det er mange kommuner som har valgt å ta det inn i kommunalt reglement. Valgperioden 2007-11 var det 297 av kommunene som valgte å tildele ledervervet i kontrollutvalget til opposisjonen. Det utgjør 69,2 % av de kommunale kontrollutvalgene. Hele 18 av 19 fylkeskommuner valgte å la ledervervet gå til opposisjonen.

Skal kontrollutvalgslederen sitte i kommunestyret?

Det er lovkrav om at minst et av medlemmene i kontrollutvalget også skal være medlem av kommunestyret, men det er ikke lovkrav om at dette må være utvalgslederen. Valgperioden 2007-2011 var 195 kontrollutvalgsledere og 107 nestledere medlem av kommunestyret. Det var dessuten 82 kommuner der flere enn en fra kontrollutvalget var medlem i kommunestyret.

Kjønnsmessig sammensetting

Vær obs at kontrollutvalget er likestilt andre politiske utvalg ved at hvert kjønn skal ha minst 40% av utvalgsmedlemmene. FKT er blitt kjent med at 12 kontrollutvalg i valgperioden 2007-11, kun var sammensatt av menn!

Anbefalinger / oppsummering.

1. Velg kontrollutvalget som første utvalg etter formannskapet / fylkesutvalget, fortrinnsvis på konstituerende møte.
2. Hugs at minst et av medlemmene i kontrollutvalget skal velges blant kommunestyremedlemmene.
3. Unngå å velge ansatte i egen kommune inn i kontrollutvalget, også som varamedlem. Dette gjelder også ansatte i deltidsstillinger.
4. Prøv å velge andre enn kontrollutvalget sine medlemmer inn i revisjonsstyret.
5. Vær forsiktig med å velge ledere eller styremedlemmer i selskap der kommunen har eierdeler inn i kontrollutvalget.
6. Vær i forkant av mulig lovkrav, og sats på et kontrollutvalg med minst 5 medlemmer.

Godt valg!

FKT ønsker kommuner og fylkeskommuner lykke til med valg av kontrollutvalg for perioden 2011-15, og håper noen av rådene ovenfor er nyttige i forberedelse av valget.

Kontrollutvalget er et lovfestet og viktig utvalg i kommunen, som fortjener dyktige medlemmer.

Med hilsen

Martin Engeset (s)
Styreleder

Hogne Haktorson
Kontrollsjef / daglig leder